

**140 LET
KNIHOVNY V KLATOVECH**

1860–2000

**ZAJÍMAVOSTI Z HISTORIE A VÝVOJE
KLATOVSKÉHO KNIHOVNICTVÍ**

**VYDALA MĚSTSKÁ KNIHOVNA KLATOVY
2000**

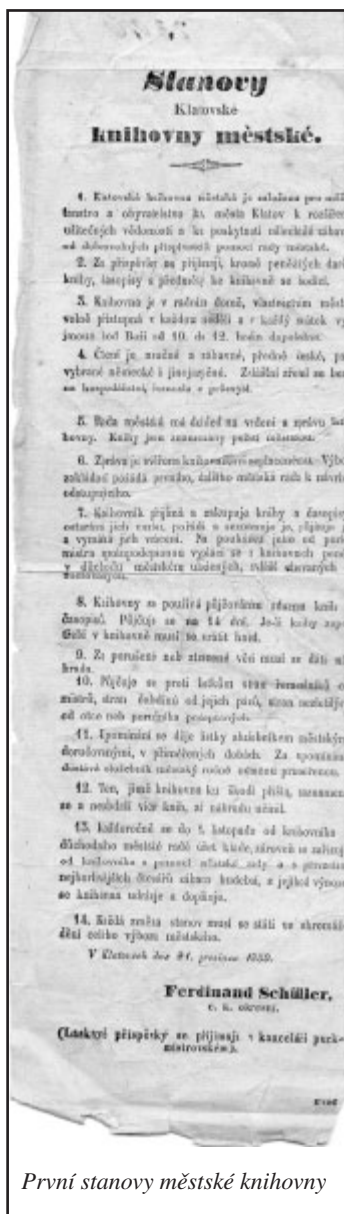
Často myslívám na bývalou Městskou knihovnu v Klatovech. Ze svého tehdejšího mála mi dala městská knihovna dost jako studentu v mých patnácti a nejbližších letech, hodně jako člověku a spisovateli. I ona mi otvírala cestu. A byl jsem jí za to věrný i ve svém úředním působení, ve své odborné práci knihovnické a jsem jí za vše věrný i dnes. Neboť knihy a literatura byly a zůstávají mým osudem. Osudem radostným...

Z článku Cestami knih od PhDr. Jana Šnobra.

Článek byl napsán v roce 1960 k tehdy připravovanému sborníčku ke 100. výročí založení klatovské knihovny. Tento sborník však nikdy nevyšel.

Protože v archivu knihovny je řada velmi zajímavých materiálů nejen z dob dávno minulých, ale zdokumentována je i doba současná, ve které došlo k mnoha významným událostem, rozhodli jsme se vybrat některé významné mezníky z historie i současnosti klatovského knihovnictví a na následujících stránkách nabízíme stručný průřez historií až do roku 2000, kdy knihovna oslaví 140 let od svého založení.

Autorský kolektiv

První stanovy městské knihovny

Dějiny klatovského knihovnictví mají své počátky v době vlasteneckého nadšení po pádu Bachova absolutismu. Toto období národního uvědomění přineslo v celých Čechách rozvoj kulturního a společenského života. Stoupá tvůrčí aktivita, rozvíjí se spolková činnost, vznikají nové časopisy. Vznik klatovské knihovny je spojen i s rozvíjející se činností klatovských literátů.

První krok k založení knihovny učinil purkmistr **MUDr. Jan Nauš**, na jehož popud se **21. prosince 1859** sešlo na klatovské radnici 20 předních občanů, kteří rozhodli o zřízení městské veřejné knihovny.

Na paměť jejich jména: starosta MUDr. Jan Nauš, okresní přednosta František Schüller, gymnazijní ředitel P. Václav Šanda, zemský advokát Dr. Max Wellner, soudní adjunkt Karel Schmid a Václav Seidl, aktuárové Jan Hraběta, František Kalina a Antonín Eiselt, notáři Karel Pokorný a JUDr. Roman Hruška, kupec Ludvík Král, elév Josef Jirges, profesori Josef Andrlík a Jan Orth, MUDr. Karel Strnad, Václav Popelík, kaplan Šimon Mottl, knihkupec Karel Kocura a krupař František Jung.

Výsledkem jednání bylo usnesení, že se má v Klatovech zřídit městská knihovna, v níž by se zdarma půjčovaly knihy a časopisy. Byly rovněž schváleny navržené stanovy městské knihovny a usneseno, aby se uspořádala hudební a deklamační zábava,

z jejíhož čistého výnosu a z dobrovolných příspěvků by se pořídil základ knižního fondu městské knihovny. Tato zábava se konala 6. ledna 1860 v sále „U zlaté koule“, účinkoval na ní hudební sbor c. k. husarského pluku knížete Hesso Kasselského a čistý zisk ve výši 50 zlatých 88,5 krejcarů byl z dobrovolných příspěvků dorovnán na 56 zl., se kterými začala knihovna hospodařit.

Svou činnost zahájila knihovna začátkem roku 1860. Prvním knihovníkem byl zvolen gymnazijní profesor **Josef Andrlík**. Po jeho tragické smrti byl knihovníkem ustanoven P. Václav Bendl. Již 1. listopadu 1862 se stává novým knihovníkem P. Šimon Mottl, který zůstává v této funkci až do roku 1865. V lednu 1865 podává statistický přehled o stavu knihovny a knižního fondu, ze kterého vyplývá, že tehdejší stav byl 137 českých knih a 65 německých.

V roce 1866 však následkem války knihovna zanikla.

Později se dočítáme ve výroční zprávě akademického spolku Úhlava, že *na návrh pokrokových členů je nutno zakládati knihovny v celém Pošumaví po vzoru krajinského spolku Radbuza v Plzni*. Návrh na zřízení knihovny byl přijat již v roce 1886, ale zájem veřejnosti byl tak nepatrný, že knihovna je na to krátce umístěna na venkově, protože v roce 1888 se dočítáme, že *spolek knihovny nemá*. Později, v roce 1896 akademický spolek Úhlava znovu podal návrh na zřízení veřejné knihovny a čítárny. **Čítárna** byla otevřena **1. května 1898**, ale knihovna ne, o té se jednalo ještě v roce 1899. Čítárna byla nejprve umístěna v 1. patře domu „U kanonu“ v Pražské ulici, ale již v létě se stěhovala do budovy „starého gymnázia“ čp. 174/I.

Pro zajímavost je možné uvést, kdo všechno přispíval na provoz čítárny: TJ Sokol, akademický spolek Úhlava, Literární jednota, Měšťanská beseda, Vojenští vysloužilci, Národní jednota Pošumaví, Učitelský spolek, Městská rada a Šumavan. V roce 1902 čítárna odebírala celkem 11 titulů novin a časopisů, a to Besedy lidu, Čas, Český učitel, Hlas národa, Humoristické listy, Národní listy, Národní politika, Politika, Šípy, Švanda dudák a Věda a práce.

Klatovy nemají veřejné knihovny! S tímto titulkem byla zveřejněna 16. ledna 1903 nepatrná zprávička v časopisu Čas. Ta řála dle všeho do živého a vyvolala reakci v ŠUMAVANU, kde se pisatel článku odvolává na prohlášení knihovníka akademického spolku Úhlava, právníka Rich. Baümla, že *sice není v Klatovech veřejné knihovny lidové, že však se akademický spolek Úhlava poctivě snaží ji v život vyvolati, věnovav*

Č. 41/26.

Slavobému
starostelstvu král. města Klatov !

Odprovidajíce na vášnj přjps ze dne
2. května t. m. dovolujeme si oznámiti, že nebylo
našm možno pozvat' pro opravdivš se úřadní
poselství dříve zaslati a projevujeme zároveň
své polibování, že našo král. město z té příčiny
čestněji, než se stalo, zastoupeno býti nemohlo.

Spádra veřejné čítárny v král. městě
Klatovech, dne 20. května 1898.

J. M. K. K.

M. K. K. K.
t. č. předseda.

V květnu r. 1898 bylo poprvé použito razítko Veřejná knihovna v královském městě Klatovech.

jako základ svoji dosti obsáhlou knihovnu spolkovou a sbíraje neúnavně knihy a peníze. Dále se dozvídáme, že pan Jan Krčma, člen kuratoria veřejné čítárny klatovské, žádá pana JUC Pšorna v Praze, *jenž v otázkách veřejných knihoven a čítáren po více let se zdárným úspěchem pracuje,* o sdělení, jak nejlépe by se celá akce ve prospěch zřízení veřejné lidové knihovny v Klatovech zahájila. Nakonec celou záležitost předkládá veřejnosti na přetřes a věří, *že nebude nikoho, kdo by o velkém kulturním významu veřejné knihovny v Klatovech pochyboval. Zřízení veřejné lidové knihovny u nás v Klatovech bude velikým kulturním činem pro naše město i jeho nejbližší okolí.* V závěru doufá pisatel článku, že těchto několik málo řádků povzbudí naše rozhodující kruhy a naše spolky, především ale akademický spolek Úhlava, k podniknutí předběžných kroků.

Tyto dva články zřejmě přispěly k tomu, že k otevření veřejné lidové knihovny opravdu došlo, poté kdy akademický spolek Úhlava věnoval k tomuto účelu svou vlastní spolkovou knihovnu. Byl vypracován řád knihovny a knihovna byla **29. dubna 1903** otevřena.

Sledujeme-li archivní dokumenty každý rok po sobě následující, zjišťujeme, že Správa veřejné čítárny stále žádala městskou radu o poskytnutí finančního příspěvku na provoz čítárny a na nákup novin a časopisů, dále pak o poskytnutí paliva na vytápění čítárny. Správce učitel Josef Werner uvádí, že dosavadní příspěvky od spolků sotva stačí na zaplacení zřízení. Kdežto osvětlení a úklid zůstávají finančně nekryty. Před projednáním žádosti v městské radě byla žádost postoupena referentu – členu rady Janu Aixnerovi, obchodníku, který se vyjádřil, *že za příspěvek se nemůže přimlouvati, neboť obec hradí palivo a náklady na místnost.* Avšak tehdejší městská rada byla moudřejší a na své schůzi se usnesla zvýšit dosavadní obvyklou částku 30 K na 60 K.

Od druhé poloviny roku 1905 knihovna akademického spolku Úhlava zastávala též funkci veřejné knihovny. Vlivem příznivce Dr. Karla Hostaše byl změněn název této knihovny na Okresní veřejnou knihovnu Úhlavy. Byla zřízena i knihovna žakovská a vlastní čítárna. V roce 1911 měla tato knihovna 1 712 svazků od 470 spisovatelů a během školního roku zaznamenala 3 835 výpůjček. Starosti akademického spolku byly ovšem veliké. Provozní náklady stoupaly, město dávalo nejprve ročně 10 K později 25 K a nakonec nic.

V říjnu 1907 projednávala správa čítárny její převzetí vzdělávacím sborem Osvětového svazu. Tak se i stalo. Město se zbavilo starostí, ale utlumila se činnost knihovny.

Sl. o obec zastupitelstvo král. města Klatov!

Prosim, aby přebývalá česká kniha
č. 3841, na kterou jsem zatím uveřej-
sto rozhodně přijata byla jako
základ fondu fundování učiva
Aloise Maška pro potřeby se-
udržování české knihovny a
čítárny král. města Klatov,
a aby opět můj pokus o
realizaci toto nebyl zamítnut
jako je stalo v. 1897.

V Klatovech 31. října 1910

MUDr. Alois Mašek

3310

Dopis starosty města MUDr. Aloise Maška obecnímu zastupitelstvu.

uložil 100 K jako základ fondu pro potřeby a udržování české knihovny a čítárny města Klatov.

Pak nastal obrat. Vzdělávací sbor Osvětového svazu v Klatovech se nakonec své správy nad čítárnou vzdal dnem 31. prosince 1911 pro hospodářskou neúnosnost a předal veřejnou čítárnu obci, protože deficit musel být kryt z členských příspěvků vzdělávacího sboru. Na schůzi městské rady 23. 6. 1911 bylo usneseno vzít tuto zprávu na vědomí.

Dne 1. ledna 1912 převzala obec veřejnou čítárnu do své správy a na schůzi městské rady 31. ledna 1912 bylo ustanoveno zvláštní kura-torium pro městskou veřejnou knihovnu a čítárnu.

V roce 1912 náhle zemřel purkmistr MUDr. Alois Mašek. K uctění jeho památky byl vytvořen Fond MUDr. Aloise Maška, na který přispívali občané i spolky. Například Sbor lékařů v Klatovech věnoval 104 K, Obec israelská věnovala 200 K, Správní výbor Jednoty literární 50 K. Sama rodina zemřelého purkmistra věnovala částku 1 000 korun jako dar na účely knihovny a čítárny.

V celé historii klatovského knihovnictví se projevuje neustálá snaha po integraci knihoven. Místní organizace České strany pokrokové doporučuje zřízení centrální knihovny a navrhuje některé zásady, například soupis všech knih včetně spolkových knihoven ve formě lístkového katalogu, podle kterého by se řídil i nákup knih, *neboť veřejná knihovna pro prvou dobu měla by postarati se o to, aby nákupem knih, jejichž nedostatek takto zjištěn bude, doplněn byl stav knihoven tak, aby bylo možno vypůjčiti si v knihovně veřejné ty knihy, jichž v ostatních knihov-nách není. Tím i peněz na zakoupení knih využije se co nejúčelněji.* Tyto doporučené zásady byly na schůzi městské rady 13. 1. 1913 schváleny.

Reakce jednotlivých spolků a organizací byla různá. Valná hromada vzdělávacího spolku Barák se usnesla, že si spolkovou knihovnu ponechá. Totéž sděluje Tělocvičná jednota Sokol. Naproti tomu Odbočka zemské jednoty zřízenců drah v království Českém v Klatovech jednohlasně rozhodla, aby knihy této organizace byly předány knihovně v Klatovech.

Schůze kulturního odboru městské rady konaná koncem listopadu 1913 doporučuje, aby městská knihovna byla dnem 1. prosince 1913 otevřena. A tak referent kulturního odboru MUDr. Václav Král potvrzuje definitivní převzetí a otevření městské veřejné knihovny v tomto termínu.

První měsíce roku 1918 byla knihovna uzavřena a čtenáři byli požádáni o vrácení knih, aby mohla být provedena inventarizace. 17. března 1918 knihovna opět zahájila provoz. Provedená inventarizace neodhalila

Z městské veřejné knihovny v Klatovech.

Přístím týdnem otevřena bude městská veřejná knihovna. Jsme si vědomi její dosavadní nepostačitelosti, avšak také přesvědčení o její budoucnosti. Za krátkou dobu a při nepatrných za knihovnu prostředcích není možno najednou podati věc dokonalou. Nemáme dosud vhodných místností, a bude tudíž knihovna prozatímne na radnici v II. poschodí. Rovněž v přístích dobách bude třeba pozvolna doplňovati sbírky české, slovenské a jinojazyčné literatury, a bude našim a našich nástupců milým úkolem dle určitého plánu cisterodomě ukládati do knihovny výbor nejlepších spisovatelů všech národů. Přes všechny nedostatky otvíráme knihovnu přece, abychom aspoň to něco, co máme, učinili obecnostvu přístupným.

Knihovna otevřena jest: v pondělí, ve středu a v pátek od 5—8 hod. večer, v neděli od 9—11 hod. dopol. Knihy půjčují se zdarma. Aby knihy se neotrácely, jak často se ve spolecích stává, a lehkomyšlně nepoškozovaly, jest třeba, aby každý dal zálohu 3 K. Tuto zálohu možno kdykoli vzíti zpět. Místo zálohy 3 K možno dáti spolkový revers, její lze zdarma obdržeti v knihovně a jenž zní:

„Pan jest členem spolku našeho, a my podepsaní funkcionáři zavazujeme se jménem spolku, že nahradíme městské veřejné knihovně v Klatovech škodu, kterou by jmenovaný člen (ka) knihovně způsobil značným poškozením nebo nevrácením knih.

Spolkové razítko a podpis předsedy a člena výboru.“

Oběh knih umožní se jenom tím, nenechají-li se knihy po přečtení poválovat doma, neb neputují-li oblíbené knihy dům od domu. — Proto se půjčují knihy nejvýše tři a sice zábavní na 14 dní, vědecké a časopisy na měsíc. Po uplynutí této lhůty platí se poplatek. — Řád knihovní a kniha příní jsou vyvěšeny.

Za kulturní odbor referent:

MUDr. V. Král.

Zpráva o převzetí a otevření městské veřejné knihovny uveřejněná v Šumavanu č. 48 z 29. listopadu 1913

Vzdělávací sbor Osvětového svazu pro Klatovy a okolí napsal radě města Klatov, aby rozhodla o přidělení nových místností pro čítárnu někde ve středu města a o jejich zabezpečení, vytápění, úklidu a dozoru, a Osvětový svaz, že vezme na sebe opatření všech potřebných novin a časopisů.

Rada města Klatov na své schůzi v listopadu 1907 doporučila Osvětovému svazu, aby se obrátil se svým požadavkem na Sokol a obec by poskytovala finanční příspěvek na nájem.

Správu Vzdělávacího sboru Osvětového svazu nad veřejnou čítárnou potvrzuje i rozhodnutí městské rady ze dne 20. října 1909 o poskytnutí příspěvku 100 K na rok 1910 Osvětovému svazu jako správci čítárny.

Koncem března 1910 MUDr. Alois Mašek, starosta města Klatov, předložil obecnímu zastupitelstvu vkladní knížku, na kterou zatím

žádnou ztrátu a stav knih byl označen jako velmi dobrý, evidovaných knih bylo 2078 a registrovaných čtenářů 474.

Vznik samostatné demokratické Československé republiky v roce 1918 byl podnětem i pro novou etapu vývoje knihoven. První československý knihovnický zákon z roku 1919 nařídil vybudovat veřejné knihovny ve všech obcích. Během 10 let vznikla v Československu jedna z nejhustějších sítí veřejných knihoven na světě. Tento vývoj však probíhal živelně a rozdílně.

Právě v Klatovech došlo v tomto období k jedné z historicky nejvýznamnějších kapitol ve vývoji místního knihovnictví. 9. března 1921 byla slavnostně otevřena **dětská čítárna**, u jejíhož zrodu stál řídicí učitel ve výslužbě Josef Aim. Vedoucí čítárny se stala učitelka a spoluzakladatelka

Božena Suková.

Božena Suková uveřejnila 6. září 1933 v 70. čísle Šumavanu vzpomínky na tuto událost pod názvem **Vznik, vývoj a vzrůst dětské čítárny v Klatovech 1920–1922**. Pro zajímavost přetiskujeme úvodní část tohoto článku.

Nebyla první čítárnou v naší republice, ale byla první, jež se udržela.

M y š l e n k u přinesl k nám roku 1920 její zakladatel řídicí

Unikátní snímek Josefa Aima z roku 1921 pořízený na Křesťanském vršku v Klatovech.

Božena Suková na snímcích z dvacátých let.

její začátky.

Již v červnu r. 1920 přednesl Aim v okresní komisi pro péči o mládež v Klatovech, jakožto její jednatel, návrh na zřízení dětské čítárny. Žádost odtud podaná městské radě putovala půl roku přes místní školní radu a kulturní odbor opět k místní školní radě, která ji vyřídila v prosinci s tím, že bude čítárně propůjčena místnost s topem a osvětlením v budově obecné a měšťanské školy dívčí a budou jí předpláceny časopisy. O ročním paušálu na knihy a o hodinovém honoráři pro dozorce, který Aim vypočítával podle tehdejších odměn za němčinu na měšťanské škole po 120 Kč za hodinu, to je celkem 480 Kč ročně, nebylo ani zmínky.

Ujala se tedy čítárny místní školní rada. Okresní komise měla pro myšlenku Aimovu nic víc než sympatie, jak se dočteme v zápise o její schůzi, takže Aim prohlásil, že dozor bude vykonávat sám z ochoty a navrhl sestavit zvláštní komitét. Náhoda tomu přála, že právě v prosinci 1920 pořádal Pošumavský odbor učitelek v museu výstavu vybraných knih pro mládež, zapůjčených Pedagogickým museem v Praze ze studijní Knihovny spisů pro mládež a že mezi pořadatelkami našel pro svou myšlenku tři učitelky: Aug. Varousovou, Teklu Zoglmanovou a Boženu Sukovou. Prozřetelně pak přibral do komitétu všechny ředitele škol a – pověřen okresní komisí – svolal na 7. února 1921 ustavující schůzi osmičlenného komitétu, na níž překvapil přesně a podrobně vypracovaným plánem, jehož provedení bylo tehdy tak nejisté.

A ještě další vzpomínka Boženy Sukové, která svědčí o tom, jakého uznání se dětské čítárně dostalo.

A tak do éry Aimovy spadá ještě jedna významná událost. První žádost o informaci. Přišla z Písku od městské knihovny přípisem z 24. října 1922. Pro nás bylo lichotivé, že žádost byla doložena slovy státního instruktora, který Písku radil: „Co se týče četby mládeže, doporučuji k úvaze zřízení zvláštní čítárny a poukazuji na vzorný a v každém ohledu zdařilý pokus v Klatovech.“ To byla poslední radost Aimova. Vypracovala jsem podrobnou informaci, Aim vyřídil 8. listopadu odeslání rekomando a – 9. listopadu 1922 odešel navždycky od své krásné práce tam, odkud není návratu.

Dětská čítárna byla ve své době známa nejen doma, ale i v zahraničí. Nebyla to jen žádost z Písku, ale i z dalších míst naší republiky. V roce 1932 předává dětská čítárna své zkušenosti správě Městské veřejné knihovny v Kutné Hoře. Téhož roku žádá informace i Okresní osvětový sbor v Rokycanech. Ještě předtím v roce 1927 sděluje státní knihov-

Expozice dětské čítárny v Klatovech na mezinárodní knihovnické výstavě v Praze v roce 1926.

učitel v. v. Josef Aim z Roudnice, kde viděl po převratu dětskou čítárnu zřízenou tamní okresní komisí pro péči o mládež. Najdeme o tom v kronice klatovské čítárny podrobný Aimův zápis, jenž nám osvětluje svízelné

Pohled do dětské čítárny. Jeden ze snímků, který byl součástí expozice na mezinárodní knihovnické výstavě.

nický instruktor při ministerstvu školství a národní osvěty v Praze, že klatovskou dětskou čítárnu navštíví referentka přípravného komitétu pro organizaci veřejného knihovnictví v Polsku paní Jadwiga Filipkowská z Varšavy a prosí o ukázání a seznámení s čítárnou.

Fotografie z klatovské dětské čítárny se používaly i na různých výstavách jako doklady o československém pokročilém knihovnictví. Mohli si je prohlédnout na výstavě soudobé kultury v Brně roku 1928, na výstavě lidovůchovné v Praze roku 1929 i na výstavě pedagogické v Ženevě roku 1929. V americkém časopise *The Library Journal* psal o naší čítárně ředitel

Každoročně se měnila místnost dětské čítárny ve výstavní sálek, ve kterém se představovaly nejkrásnější knihy pro děti.

**Komité pro správu dětské čítárny
v Klatovech**

poiádá

se žactvem zdejších měšťanských škol

V PONDĚLÍ 7. PROSINCE 1925 O 8. HOD. VEČ.

v městské divadelní síni v Klatovech

divadelní představení:

KOUZELNÝ PRSTEN

Pohádka o 4 jednáních od Jar. Průchy.

O S O B Y:

Záruba, Balkon	Jirka, Láman	Vodník, Sedadla
Zárubová.	Františ, Mauš	Vodniček, Fíša
Pavučinka, Petřan	Tomik, Blahot	Vrešana,
Pavučinková.	Jenda, Bystaš	Ělěna,
Věrka, jejíž dcera.	Vojtík, Čížek	Jasna,
Kazimír Štávek, Chmelík	Mařka,	Olšava,
Drbálek, postel. Týp	Lidka,	Rosana,
Snídal,	Ráča,	Zlatovláčka,
Nezdál,	Božka,	Černovláčka
Chrástal,		Hledunka,
Nechváral,		Sazanka,

rasalky.

VSTUPNÉ:

křeslo 5 Kč, I. místo 3 Kč, II. místo 2 Kč, I. balkon 5 Kč,
II. balkon 4 Kč, postr. lož. sed. 5 Kč, zad. lož. sed. 3 Kč.

PRO ŠKOLNÍ MLÁDEŽ

hraje se totéž představení v sobotu dne 5. prosince 1925:

o 2. hod. odpo. pro hochy,

o 5. hod. odpo. pro dívky.

VSTUPNÉ: sedadla v přízemí 1 Kč, balkon a lož. sed. 2 Kč.

Čistý výtěžek věnován bude k úhradě výloh spojených
se zařízením dětské čítárny v Klatovech.

Plakát divadelního představení Kouzelný prsten, které nastudoval s žáky škol
Komité pro správu dětské čítárny v Klatovech.

4. V. Přehled návštěv:

Rok	Počet dní za rok	Celková návštěva			Průměr návštěv			Kjyvanů			Kjyvanů		
		hochi	divky	všech	hochi	divky	všech	hochi	divky	všech	hochi	divky	všech
1921 22	68	1921	2581	4505	29	38	67	1	5	8	68	75	133
1922 23	61	2118	2169	4287	34	36	70	3	5	9	66	63	114
1923 24	60	2473	2610	5103	41	44	85	7	9	16	89	83	142
1924 25	56	1620	2056	3676	30	36	66	2	7	10	69	85	116
1925 26	56	1818	1693	3521	33	30	63	5	5	12	80	76	156
1926 27	44	1053	957	2010	24	22	46	6	7	14	62	40	100
1927 28	53	1736	1447	3186	33	27	60	10	6	21	69	65	128
1928 29	51	1614	1357	2963	31	27	58	9	12	28	62	46	94
1929 30	57	1946	1188	3164	33	21	54	10	3	13	52	58	82
1930 31	54	2837	1945	4782	52	36	88	5	5	10	96	77	173
1931 32	54	2492	1512	4504	55	28	83	18	3	21	116	51	164
1932 33	52	3153	1519	4752	60	31	91	17	11	36	108	57	158

Poznámky: 1. Počet dní za rok, kdy byla škola otevřena, jen středy a soboty od 1. října do konce května minus dny školního prázdná. V prvním roce byla otevřena jen v páti, mimořádně byla zavazena v ústředí a v r. 1926/27 šel pro dětské epidemie (největší průměr).

2. Na celkové návštěvě mají vliv různé okolnosti, zejména počasí. Nepohoda, zejména pak nedostatek sněhu a ledu působí velmi nepříjemně. Zvláště návštěvy za špatného počasí lze pozorovat v letech 1928/29 a 1929/30, kdy nedosáhla návštěva nikdy 100.

3. V r. 1925 mají převahu dívky, protože hoši. V posledních dvou letech návštěvy návštěv hochi a návštěvy návštěv návštěv v celku i v průměru (průměr téměř dvojnásobný).

Díky pečlivě vedené statistice máme i dnes přehled o počtu návštěvníků i výpůjček v letech 1921–1933. Pravidelně tyto informace přinášel i časopis Šumavan.

Marie Holubová, která vedla dětskou čítárnu od roku 1933 až do roku 1945.

bibliografického ústavu Ladislav Živný a také v Praze byly využity klatovské zkušenosti při zřizování vlastní čítárny. Významnou roli v čítárně sehrávala i dětská samospráva, která například dohlížela i na to, zda mají vstupující děti čisté ruce.

Dne 29. srpna 1933 se konala schůze komitétu na rozloučenou se správkyní dětské čítárny Boženou Sukovou, která odcházela do Prahy. V ten den předala čítárnu své nástupkyni paní učitelce Marii Holubové, která se po celý rok zasvěcovala do práce a vedení čítárny. Velkým pomocníkem jí byl i její manžel ředitel pomocné školy Josef Holub. Úspěšně navá-

zali na předešlé dobré výsledky dětské čítárny.

V roce 1934 se čítárna dočkala rozšíření. Stala se vzorem pro další mnohá města, například České Budějovice, Hodonín, Kolín a Pardubice.

Tato radost bohužel netrvala dlouho. Dětská čítárna musela být začátkem roku 1935 uzavřena pro rozsáhlou epidemii mezi dětmi a když se opět v únoru zahájilo půjčování, trvalo pouze půl roku. Během školních prázdnin byly místnosti čítárny zabrány pro vojenské účely a čítárna přemístěna do nevyhovujících místností v přízemí budovy tzv. starého gymnasia.

Komitét pro správu dětské čítárny byl v roce 1936 rozšířen o nové členy JUDr. Antonína Flata, ředitele gymnázia, Karla Peterse a dr. Zdeňka Řezníčka. Činnost komitétu byla zaměřena především na hledání nových místností pro čítárnu.

V letech 1936 až 1937 navštěvovalo dětskou čítárnu celkem 400 dětí. Zvýšil se počet svazků na 2250 knih, 27 časopisů a vlastivědných sborníků.

V době fašistické okupace naší země byla knihovna i čítárna několikrát přechodně uzavřena, vždy však jen na kratší dobu.

Do tohoto období spadá i dvacetileté výročí trvání dětské čítárny.

Dochází k postupné konsolidaci knihovny a dětské čítárny. Vracejí se knihy, které byly ukryty po dobu okupace.

Marie Holubová ze zdravotních důvodů odchází z funkce správkyně dětské čítárny a na její místo nastupuje od 25. srpna 1945 učitelka Marie Bohůnková–Holá, která tuto funkci zastává do 1. 7. 1947. Po ní přejímá správu čítárny až do 1. 7. 1951 Vlasta Suttá.

Při oslavách výročí 25 let od založení dětské čítárny 31. března 1946 byla slavnostně přejmenována na Aimovu dětskou čítárnu. Slavnosti se zúčastnila i spoluzakladatelka a první správkyně dětské čítárny Božena Suková a její nástupkyně Marie Holubová.

Knihovnickou práci po roce 1945 zastávali až do roku 1951 František Miškovský, Marie Netrvalová a Walter Sattler. Tuto činnost jako všichni jejich předchůdci vykonávali dobrovolně.

V roce 1950 byly vyhláškou ministerstva informací a osvěty zřizovány okresní lidové knihovny. V Klatovech došlo k ustavení okresní lidové knihovny 26. července 1951, kdy se sloučila Aimova dětská čítárna s ve-

Budova bývalé restaurace U Zlatého Slunce, kde byla v letech 1945 až 1951 umístěna dětská čítárna společně s městskou veřejnou knihovnou. Dnes je již tato budova zbourána.

Na slavnostní schůzi 28. dubna 1941 byl poprvé podán návrh, aby čítárna nesla jméno svého zakladatele Josefa Aima.

V srpnu 1942 se čítárna musela opět stěhovat. Díky pochopení ředitele pomocné školy Josefa Holuba, který poskytl čítárně dvě samostatné místnosti v budově pomocné školy, se situace vyřešila.

Politická atmosféra v Klatovech se začala vyostřovat, tlak gestapa při zatýkání občanů sílil. V roce 1942 zemřel knihovník Josef Dvořák. Do konce války se ve funkci knihovníků městské knihovny vystřídali Antonín Celerýn, František Klaschka a Josef Pavlík.

Po osvobození naší země v roce 1945, přesněji 28. října 1945, se dětská čítárna přestěhovala do domu č. 3/IV „U zlatého slunce“, a to společně s městskou knihovnou. Předtím městská knihovna v květnu 1945 krátce sídlila v budově bývalého soudu na náměstí v domě č. 63/I.

Od května do září roku 1945 byl dobrovolným knihovníkem městské knihovny v Klatovech významný literární kritik a historik František Buriánek, později univerzitní profesor v Praze.

Budova čp. 170 na klatovském náměstí, kde knihovna sídlila až do roku 1998. Knihovna užívala rovněž několik místností přilehlého sousedního domu čp. 169.

řejnou knihovnou. Knihovna počala plnit jak funkci městské knihovny, tak i metodicko-organizační činnost pro místní lidové knihovny celého okresu. V dubnu 1952 se knihovna přestěhovala na klatovské náměstí do domu č. 170/I.

První profesionální ředitelkou se stala **Františka Miková**. Jejími spolupracovnicemi byly knihovnice **Bohumila Polívková**, **Marie Sattlerová** a **Antonie Viřhová**.

V padesátých letech Ministerstvo vysokých škol a ministerstvo školství a osvěty vydalo *Pokyny k provedení prověrky knižních sbírek v knihovnách všech druhů*. Pokyny uváděly, jak postupovat při vyřazování tzv. *závadných knih a autorů*. K těmto pokynům byl připojen seznam č. 1, ve kterém jsou uvedeny knihy, které bylo nutno zasílat přímo do Ústavu dějin KSČ. Seznam č. 2 pak uváděl knihy a autory, které se zasílaly na adresu sběrné knihovny určené nadřízeným orgánem. Tak přišla klatovská knihovna nejméně o 1 500 knih. Toto smutné období v historii všech knihoven lze analogicky srovnat se zásahy do knižního fondu za okupace.

V těchto neblahých letech organizovaly knihovny masové akce se čtenáři, hromadná předčítání a besedy o knihách především s budovatel-skou tematikou. Protože akce tohoto rázu nezbudily příliš velký ohlas u čtenářů, přišli spolupracovníci knihovny v čele s PhDr. Františkem Pacákem s nápadem připravit besedy o našich starších literátech a přenést tyto akce do přírody. V roce 1953 se uskutečnil první pokusný zájezd nazvaný Dobrovský a Chudenicko. Tématicky vycházel z knihy V. Šmilovského *Za ranních červánků*. Tato akce měla dobrý ohlas. Vlastivědně literární zájezdy se staly během padesátých let tradicí a účastnilo se jich v průměru 70 osob.

Mimořádnou osobností při organizování těchto akcí byl již shora uvedený dobrovolný spolupracovník PhDr. František Pacák. V letech 1953 až 1959 se jeho zásluhou uskutečnilo dvacet zájezdů.

Pro zajímavost vybíráme například tyto: rok 1954 *K. Klostermann – Habarticko (Chuchláci)*, 1955 – *J. Š. Baar – Chodsko, K. Klostermann – Sušicko*, 1956 opět *K. Klostermann – Sušicko, J. Š. Baar – Chodsko, Mokřý, Herites – Vodňany, M. Kopecký, M. Aleš – Mirovice*, 1957 – *Alšova galerie – Hluboká, Husitství – Tábořsko*.

Šedesátá léta přinesla větší aktivitu ve společenském a kulturním dění města, na kterém se výrazně podílela i knihovna. V rámci oslav 700. výročí založení města Klatov byla uspořádána výstava knih. V roce 1960 knihovna oslavila 100. výročí svého založení. Velký ohlas veřejnosti měl

Záběr ze zájezdu nazvaného Po stopách Karla Klostermanna. Dr. Pacák předčítá účastníkům ukázky v zámeckém parku v Nalžovských Horách.

Dr. František Pacák.

uskutečněný sjezd a beseda se spisovateli – rodáky.

Druhá polovina šedesátých let přinášela postupné uvolňování z ideologického tlaku. Lidové knihovny byly nahrazeny knihovnami veřejnými.

V roce 1967 bylo v historii knihovny poprvé dosaženo stotisící výpůjčky.

Účastníci besedy na sjezdu spisovatelů – rodáků při oslavách 100 let knihovny v Klatovech. Beseda se konala v Závodním klubu KOZAK v Krameriově ulici.

i knihovnické sféry. Ta nejhorší navázala na padesátá léta, kdy byly opět vyřazeny „závadné tituly“.

Významnou roli v práci knihovny sehrály v období 70. a 80. let takové formy činnosti, jakými byly besedy se spisovateli, ilustrátory, novináři, literární pásma pro děti, literární soutěže, výstavy i drobné ediční počiny.

Konec roku 1989 a začátek roku 1990 přinesl politické a společenské změny. Vyřazené knihy ze sedmdesátých let se znovu vracely nazpět do knihoven. Ne všechny knihovny však projevíly zájem o jejich vrácení. Klatovská knihovna využila této možnosti k doplnění svého knižního fondu a zároveň zahájila prodej levných knih. To byl zárodek vzniku antikvariátu, který byl otevřen 1. ledna 1993. Tímto datem rovněž pře-

Ředitel knihovny Karel Kliment předává čtenáři Josefu Cerkovi z Klatov věcný dar při dosažení 100 000. výpůjčky.

Následující tabulka porovnává období 3 let ve stavu knižního fondu, výpůjček a počtu čtenářů.

	1967	1977	1987
knížní fond	39 245		87 071
výpůjčky	1 086	32	
čtenáři	115 694	225 499	3 661
	5 408		

Budova knihovny na náměstí prošla i několika stavebními úpravami. První část byla ukončena v roce 1964. V sedmdesátých letech pokračovaly stavební úpravy další etapou, která byla zakončena v roce 1978 otevře-

ním čítárny v nově získané místnosti sousedního domu. Byla otevřena pobočka knihovny v Lubech a dětského oddělení na Tolstého základní škole v Podhůřčí.

V roce 1968 nenastaly očekávané změny. Naopak následující roky přinesly tvrdá „normalizační opatření“, která se pochopitelně dotkla

Nádvoří domu čp. 170/I v době rekonstrukce knihovny.

Pohled do místnosti v domě čp. 169/I, kde byla po rekonstrukci umístěna čítárna a vlastně i jediná reprezentativní místnost knihovny.

Čítárna po rekonstrukci.

Dne 31. října 1970 navštívili bývalí čtenáři a zástupci knihovny Boženu Sukovou, zakladatelku dětské čítárny, která trávila léto v Chlístově. Na snímku je zachycena s tehdejší ředitelkou knihovny B. Polívkovou a Walterem Sattlerem.

V roce 1980 při Dnech české literatury na slavnostním aktivu předává vedoucí odboru kultury ONV v Klatovech Antonín Šatra ocenění nejlepším knihovníkům. Mezi vyhodnocenými byl i Walter Sattler a Marie Sattlerová.

chází knihovna pod správu Městského úřadu v Klatovech a stává se tak opět Městskou knihovnou.

Od roku 1991 knihovna pravidelně organizuje **literární soutěž amatérských autorů LITERÁRNÍ ŠUMAVA**, kterou vyhlašuje pod záštitou Obce spisovatelů – Střediska západočeských spisovatelů v Plzni, starosty města Klatov, ČRo Plzeň a MF Dnes. Tato soutěž si mezi autory získala během svého trvání značnou popularitu a závěrečný seminář s vyhodnocením nejlepších prací je účastníky vždy velmi dobře hodnocen. Vítězné práce jsou od roku 1998 publikovány ve sborníku, o který je mezi autory velký zájem. V této publikační činnosti by knihovna chtěla pokračovat i nadále.

Od roku 1991 poskytuje knihovna jako jedna z mála městských knihoven v republice své služby i zrakově postiženým spoluobčanům. Na základě smlouvy s Knihovnou a tiskárnou pro nevidomé a slabozraké K. E. Macana v Praze bylo zřízeno oddělení pro nevidomé a slabozraké. Nabídka zvukových knih je velmi různorodá a oddělení své služby poskytuje i čtenářům z okolních okresů.

V období devadesátých let nastává boj o důstojné umístění knihovny. Tato nutnost byla dána nejen nevyhovujícími prostorami, ale i tím, že oba sousedící domy na náměstí, ve kterých knihovna sídlila, byly v restituci vráceny původním vlastníkům.

Po různých variantách a návrzích o umístění knihovny například do kulturního domu nebo do bývalých kasáren v Plánické ulici, rozhoduje městská rada a zastupitelstvo o úpravě části bývalé jezuitské koleje v Balbínově ulici tak, aby vyhovovala potřebám moderní knihovny.

V dubnu 1998 přestavba začíná a končí v listopadu téhož roku. Během dalších tří měsíců se knihovna stěhuje. Při stěhování ochotně pomohla řada klatovských organizací i jednotlivců, mnozí bez nároku na odměnu.

Provoz knihovny v nových prostorách byl slavnostně zahájen za přítomnosti významných hostů

Pod dohledem Památkového ústavu prováděl Stavební podnik, a. s., Klatovy stavební úpravy historického objektu bývalé jezuitské koleje.

1. března 1999.

Společenské přeměny a rozvoj technických možností nutí pracovníky knihovny k rozšiřování nabídky služeb. Knihovna v současné době poskytuje nejen knihovnické služby, ale stává se i centrem informačních služeb. Připojením do sítě internet v roce 1998, napojením na knihovnický systém LANIUS a ukládáním knižního fondu v elektronické podobě

Slavností otevření městské knihovny v budově bývalé jezuitské koleje v Balbínově ulici. Pásku přestříhl náměstek ministra kultury Ilja Racek.

získala klatovská městská knihovna úplně jiné postavení a funkci, než měla v době ještě nedávno minulé. V roce 1998 dětské oddělení přešlo na plně automatizovaný elektronický výpůjční protokol. V tomto roce rovněž knihovna navázala spolupráci s Informačním centrem nadačí v Praze (ICN) a stala se regionálním centrem v poskytování informací

pro neziskový sektor. Od roku 1999 je nově zavedena i další služba čtenářům, a to půjčování CD v hudebním oddělení.

V současné době má klatovská knihovna sedm odborných oddělení, a to půjčovnu pro dospělé čtenáře, čítárnu s hudebním oddělením s pěti poslechovými místy, studovnu, ve které je i slepecké oddělení, půjčovnu pro děti a mládež, katalogizaci, střediskovou knihovnu a antikvariát.

Žádné tyto své funkce by ale knihovna nemohla plnit bez přičinění a ochoty nejen zaměstnanců, ale ani bez přízně svých návštěvníků a po-

chopení nadřízených orgánů. A tak se stále opakuje v historii klatovské knihovny osvědčenost osobností. Tak jako jsou v začátku tohoto spisu uváděna pro paměť jejich jména, tak určitě jednou v historii k nim přibudou i jména další.

Dětské oddělení

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

Archiv Městské knihovny Klatovy

Košanová, Bohuslava: Aimova dětská čítárna v Klatovech a její význam pro české knihovnictví, 1976

Slavíková, Ivana: Historický vývoj a kulturní působení městské a okresní knihovny v Klatovech, 1991

Přehled vzniku knihoven v Klatovech do roku 1930

- 1640 založena **KNIHOVNA JESUITSKÉHO ŘÁDU**. Je jisté, že zaniknutím jezuitského řádu se kompletní knihovna nedochovala. Část byla převedena do gymnaziální knihovny, později do muzejní knihovny
- 1694 založena další řádová knihovna, a sice **ŘÁDU BENEDIKTINŮ**. Tato knihovna zanikla rovněž v 17. století, avšak o osudu knihovny nemáme zpráv
- 1812 to byla **GYMNAZIÁLNÍ KNIHOVNA**, která existuje dosud. S nastupující nacistickou okupací byl knižní fond předán do knihovny muzea. Po roce 1945 pak byl knižní fond vrácen gymnáziu
- 1860 založena **MĚSTSKÁ KNIHOVNA**. Původní rozhodnutí se datuje v prosinci 1859, rozhodnutím starosty města Naušem.
- 1861 založen vzdělávací a pěvecký spolek **ŠUMAVAN**. Tento spolek si vzal také za úkol založit vlastní knihovnu pro své členy. Z celé knihovny zbyl jen bohatý notový materiál s původními skladbami.
- 1863 založen spolek **MĚŠŤANSKÁ BESEDA** s vlastní knihovnou. V roce 1940 byl knižní fond rozšířen o knižní fond Literární jednoty
- 1868 založena tělocvičná jednota **SOKOL**, která rovněž si založila vlastní knihovnu pro své členy. V roce 1951 byl tento knižní fond předán do právě zřizované okresní knihovny
- 1881 založen spolek **LITERÁRNÍ JEDNOTA**, který ve svém poslání měl budovat a rozšiřovat vlastní knihovnu. Jak bylo zmíněno, v roce 1940 tento knižní fond byl sloučen s knižním fondem Měšťanské besedy
- 1882 založena **MUZEJNÍ KNIHOVNA**. Základ dal odkazem krupař Kleofáš – vl. jménem František Jung
- 1883 **AKADEMICKÝ SPOLEK ÚHLAVA** založil knihovnu, v roce 1903 celý knižní fond spojen s městskou knihovnou
- 1921 byla založena **AIMOVA DĚTSKÁ ČITÁRNA**. Dnes je tato čítárna součástí městské knihovny. Byl to na tehdejší dobu vzor nejen knihovnám v republice, ale i v zahraničí. V roce 1951 byla sloučena s tvořící se okresní knihovnou
- 1930 byla založena **KNIHOVNA DĚLNICKÉ AKADEMIE**. V roce 1948 si celý knižní fond rozebraly odborové knihovny na závodech.

Jak se knihovna stěhovala

V době vzniku a v prvních letech svého trvání byla knihovna umístěna na radnici. Pak se místa jejího pobytu měnila.

od 9. 4. 1903 do listopadu 1905

STARÉ GYMNÁZIUM čp. 174/I (za obchodní akademii)

od prosince 1905 do října 1913

OKRESNÍ DŮM (Hostašova ul.)

od listopadu 1913 do 23. 6. 1923

RADNICE (před nynější úpravou)

od července 1923 do listopadu 1924

nezjištěno – do té doby spadá přestavba radnice

od 24. listopadu 1924 do 1932

RADNICE

do srpna 1935

BÝVALÁ JEZUITSKÁ ŠKOLA čp. 147 (dnes zadní trakt Stálé divadelní scény)

od srpna 1935 do 31. prosince 1938

STARÉ HEJTMANSTVÍ čp. 3–4/I

od ledna 1939 do října 1944

OKRESNÍ VLASTIVĚDNÉ MUZEUM

od listopadu 1944 do května 1945

STARÉ HEJTMANSTVÍ

od května 1945 do září 1945

BÝVALÝ SOUD na náměstí čp. 63/I

od října 1945 do března 1952

U ZLATÉHO SLUNCE čp. 3/IV

od dubna 1952 do listopadu 1998

BUDOVY NA NÁMĚSTÍ čp. 170/I a 169/I

od prosince 1998 do února 1999

knihovna uzavřena

1. března 1999

BÝVALÁ JEZITSKÁ KOLEJ Balbínova čp. 59/I

Jak se stěhovala dětská čítárna v Klatovech

9. 3. 1921–30. 9. 1925

BUDOVA OBECNÉ A MĚŠŤANSKÉ ŠKOLY DÍVČÍ

čp. 194/I – nyní ZŠ Plánická ul.

1. 10. 1925–1935

BUDOVA BÝV. JEZUITSKÉ ŠKOLY čp. 147, kterou bylo nutno vyklidit, protože do této budovy bylo umístěno čs. vojsko. Dnes je v této budově ředitelství Stálé divadelní scény.

1935–1942

BUDOVA STARÉHO GYMNÁZIA čp. 174/I, kterou bylo nutno opět vystěhovat. Původní učebny obchodní školy bylo nutno uvolnit pro německé vojsko

1942–1945

učebny **POMOCNÉ ŠKOLY** v budově býv. jezuitské školy čp. 147/I, kde dětská čítárna našla provizorní útulek

28. 10. 1945–1950

budova býv. **RESTAURACE U ZLATÉHO SLUNCE** čp. 3/IV, kde byla rovněž umístěna městská veřejná knihovna, která se stala později základem okresní knihovny. Dnes je již budova zbourána

26. 7. 1951

vládním nařízením sloučena Aimova dětská čítárna s tvořící se okresní knihovnou

1952–listopad 1998

BUDOVA KNIHOVNY NA NÁMĚSTÍ čp. 170/I

prosinec 1998–únor 1999

stěhování

1. března 1999

BÝVALÁ JEZUITSKÁ KOLEJ Balbínova čp. 59/I – slavnostní otevření nové knihovny

Osobnosti knihovny v chronologickém pořadí

ANDRLÍK Josef	1859–1860
P. BENDL Václav	1860–1862
MOTTL Šimon	1862–1865
WERNER Josef	1900–1909
	jednatel – správce veřejné čítárny
PIŤHA Vojtěch	1909
VALENTA Bohumil	1913–1938
LUKEŠ Václav	1915
FÜGNER Josef	1919
	prozatímní knihovník
PAVLÍK Josef	1932–1945
DVOŘÁK Josef	1938–1942
CELERÝN Antonín	1939–1945
KLASCHKA František	1939–1944
BURIÁNEK František	květen 1945 až září 1945
MIŠKOVSKÝ František	1945–1951
NETRVALOVÁ Marie	1945–1951
SATTLER Walter	1945–1951
SATTLEROVÁ Marie	1951–1957
Po roce 1951 uvedeni jenom ředitelé:	
MIKOVÁ Františka	1951–1963
	první profesionální ředitelka
FREY Jaroslav	1963–1964
KLIMENT Karel	1964–1. 3. 1970
POLÍVKOVÁ Bohumila	1970–1974
SMETANOVÁ Jindra	1974–1986
SULAN Miroslav	1986–1993
ZÍBAROVÁ Ivana	V období od září do konce r. 1993 zastupující pracovnice Městského úřadu
BURŠÍKOVÁ Zdeňka	1994–dosud

Vydala **Městská knihovna v Klatovech**

Z archivních materiálů vybrali a zpracovali: M. Hálková, V. Šmat a kolektiv pracovníků knihovny

Vydání první

Rok vydání 2000

Náklad 1000 výtisků

Budeme spokojeni
jen tehdy, budete-li
spokojeni i Vy

KOMERČNÍ
BANKA^{a.s.}

POBOČKA KLATOVY
NÁM. MÍRU 166/ I, TEL. 0186/ 230 38

Internetová adresa: www.koba.cz

spol. s r. o.
Domažlická 656, Klatovy III

VÝROBA ● PRODEJ ● MONTÁŽ

mincovní zámky, stavební vložky, dveřní zavírače, klíče,
klíčové systémy, bezpečnostní dveře a kování, tresory a
ostatní mechanické bezpečnostní prvky

tel./fax: 0186 - 25544, 26544

Agentura KONTAKT

Základní kursy
a periodicky opakovaná školení.
Revize a odborné prohlídky.
Zajištění funkce bezpečnostního
a požárního technika.
Prodej hasičské a bezpečnostní
techniky, výstražných tabulek.

tel.:
0186/23168
0186/26103
fax:
0186/26103

Agentura
KONTAKT
5. května 648/IV
Klatovy - Luby

ŠKOLENÍ MNOHA PROFESÍ

ČESKÁ POJIŠŤOVNA

Jaromír Zahrádka
jednatel ČP

Veškeré služby v pojištění a poradenský servis

Randova 214, Klatovy 1

tel.: 0602/841559, fax: 0187/21258